دادگاه لاهه روز گذشته بعد از ۲ ماه بررسی شکایت ایران از آمریکا برای بازگشت تحریم‌ها، به نفع تهران رأی صادر کرد

رأی لاهه علیه بخشی از تحریم‌های آمریکا

گروه سیاسی: دادگاه لاهه بعد از بررسی شکایت ایران از آمریکا تیرماه سال جاری به دلیل اعمال تحریم‌های یکجانبه و غیرقانونی علیه ایران به ثبت رسید، قرار موقت در این زمینه صادر کرد. به گزارش «وطن امروز»، دیوان بین‌المللی دادگستری بعد از ۲ ماه بررسی شکایت ایران از آمریکا که بعد از خروج این کشور از برجام انجام شد، به نفع ایران رای داد. قاضی دیوان با اشاره به ۲ نامه ارسالی ایران به آمریکا از طریق سفارت سوییس در تهران به موضوع مورد نظر اشاره کرد و گفت: نامه جوابی دریافت نکرده، بنابراین این موضوع از طریق دیپلماسی حل نشده است. قاضی در قرائت حکم خود گفت: بر اساس اجماع آرای قضات، آمریکا باید تمام محدودیت‌ها بر اساس تصمیم ۸ مه (خروج از برجام)، بر صادرات آزادانه دارو و اقلام پزشکی و کشاورزی و غذایی و نیز قطعات یدکی هواپیما و خدمات مرتبط را رفع کند. قاضی همچنین اعلام کرد: «پرونده ادامه پیدا خواهد کرد». این اظهارنظر بدین مفهوم است که دیوان بین‌المللی دادگستری رسیدگی به این پرونده و شکایت را در حوزه صلاحیت خود تشخیص داده است. به گزارش تسنیم، این حکم همچنین از آمریکا خواسته است مجوزهای لازم برای پرداخت‌ها و انتقال‌های لازم در خصوص کالاهای فوق‌الذکر را صادر کند. بر اساس این گزارش، اگر چه رای لاهه به نفع ایران صادر شده و به لحاظ سیاسی یک موفقیت محسوب می‌شود اما درباره ضمانت اجرایی احکام صادره ابهامات فراوانی وجود دارد. بسیاری از کارشناسان حوزه بین‌الملل این احکام را الزام‌آور نمی‌دانند، اگر چه بخش حقوقی سازمان ملل می‌تواند در صورت عدم اجرای حکم، موضوع را به شورای امنیت ارجاع دهد که با توجه به ترکیب شورا، پیش‌بینی نتیجه این بررسی چندان سخت نخواهد بود.

■ **استقبال وزارت امور خارجه**

رای دادگاه لاهه با استقبال وزارت امور خارجه مواجه شد. محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه در واکنش به حکم دادگاه لاهه نوشت: «دیوان بین‌المللی دادگستری دستور داد آمریکا باید به تعهداتی که با تحریم مجدد مردم ایران پس از خروج از برجام نقض کرده، متعهد بماند. یک شکست دیگر برای حکومت معتاد به تحریم آمریکا و پیروزی برای حاکمیت قانون؛ ضروری است جامعه بین‌المللی با یکجانبه‌گرایی مخرب آمریکا به صورت دسته‌جمعی مقابله کند». در بیانیه‌ای که دستگاه دیپلماسی در این زمینه منتشر کرده هم آمده است: «جمهوری اسلامی ایران با استقبال از تصمیم دیوان بین‌المللی دادگستری به عنوان رکن اصلی قضایی سازمان ملل متحد و صدور قرار موقت این محکمه علیه اقدام غیرقانونی دولت آمریکا در بازگرداندن تحریم‌های یکجانبه که با خروج این کشور از برجام صورت گرفت، تصمیم دیوان را که به اتفاق آرا اتخاذ شده است، نشانه بارز دیگری در تایید حقانیت جمهوری اسلامی ایران و غیرمشروع و ظالمانه بودن تحریم‌های آمریکا علیه مردم و شهروندان کشورمان می‌داند. این محکمه جهانی با تصریح بر اینکه قراری که صادر کرده، الزام‌آور و لازم‌الاتباع بوده و موجد تعهدات بین‌المللی است، اعلام کرد دولت ایالات متحده ملزم است طبق تعهدات بین‌المللی خود موانع ناشی از اقداماتش به موجب تصمیم‌های غیرقانونی که با خروج از برجام اتخاذ کرده، از جمله موانعی که در مسیر روابط تجاری ایران در حوزه‌های مشخصی برقرار کرده، برطرف کند. دیوان همچنین در قرار خود ایالات متحده آمریکا را ملزم کرده است تضمین کند مجوزهای لازم برای موارد مشخص شده در قرار را صادر کرده و پرداخت‌ها و معاملات مربوط به آنها را انجام دهد. دیوان بین‌المللی دادگستری همچنین در این قرار بر قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت که برجام را تایید کرده، صحه گذاشته است. وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران با دیوان بین‌المللی دادگستری در قرار موقت صادره هم‌عقیده است که برای رسیدگی به شکایت ایران علیه ایالات متحده صلاحیت اولیه خود را محرز دانسته و بدین ترتیب تلاش‌های دولت آمریکا و وکلای آن در رد صلاحیت دیوان و فرار از مسؤولیت حقوقی را خنثی کرده است. دیوان در قرار خود همچنین با رد ادعاها و نظرات حقوقی دولت آمریکا، به صراحت ذکر کرده است موارد مورد درخواست ایران منحصرا به نقض‌های احتمالی عهدنامه مورد استناد جمهوری اسلامی ایران مربوط می‌باشد و اینکه حقوق خاص و مشخصی که جمهوری اسلامی ایران به موجب عهدنامه به آنها استناد کرده است، می‌تواند آثار غیرقابل جبرانی به دنبال داشته باشد. در نتیجه و در پرتو تایید مجدد دیوان بین‌المللی دادگستری بر حقانیت جمهوری اسلامی ایران و صحه گذاشتن بر رویکرد غیرمشروع و غیرقانونی دولت آمریکا، امروز افکار عمومی جهانی و تمام کشورهای مستقل با اطمینان خاطر بیشتری مصمم است اراده خود مبنی بر احترام به توافقات بین‌المللی، احترام به حقوق بین‌الملل و احترام به مسؤولیت دولت‌ها را در قالب حفظ و اجرای برجام بیش از پیش به نمایش بگذارد. قرار صادره از سوی دیوان بین‌المللی دادگستری همچنین بار دیگر نشان داد این دولت آمریکاست که با سیاست‌های غلط و افراطی خود و در نتیجه زیاده‌خواهی‌های خود در قبال دیگر کشورها، روز به روز منزوی‌تر می‌شود و باید از عادت غلط و اعتیاد ناپسند خود در اعمال تحریم‌های ظالمانه و غیرقانونی علیه مردم و شهروندان دست کشیده و به عضوی مسؤولیت‌پذیر و کشوری عادی در جامعه بین‌المللی تبدیل شود. در این مسیر جامعه بین‌المللی و کشورهای مستقل مسؤولیت مضاعفی به عهده دارند تا این کشور را که سابقه‌ای طولانی از نقض عهد و عدم تمکین به تعهدات و الزامات بین‌المللی خود دارد، در تلاش‌های غیرقانونی‌اش ناکام گذارند».

■ **ایزدی: رأی لاهه الزام‌آور نیست**

همانطور که در ابتدای گزارش اشاره شد، ضمانت اجرایی احکام لاهه محل تردید جدی است و بسیاری از کارشناسان حوزه بین‌الملل این احکام را صرفا با کارکرد سیاسی می‌دانند بدون آنکه الزام‌آور باشد. در همین زمینه دکتر فؤاد ایزدی، استاد روابط بین‌الملل در تاریخ ۶ شهریور سال جاری یعنی در ایامی که دادگاه لاهه در حال بررسی شکایت ایران بود، به همین موضوع اشاره کرد. فواد ایزدی، عضو هیأت علمی دانشگاه تهران درباره الزام‌آور بودن یا نبودن رأی این دادگاه برای ایران و آمریکا به «تابناک» گفت: رأی دیوان لاهه اساساً نمی‌تواند الزام‌آور باشد و در بهترین حالت ممکن، جنبه روانی و تبلیغاتی دارد. دیوان لاهه اگر بپذیرد به این شکایت ورود کند هم کار خودش را سریع انجام نمی‌دهد و به دلیل مکانیزم‌هایی که در عرصه بین‌الملل وجود دارد تنها می‌تواند برای ایران دستاورد تبلیغاتی و نمایشی داشته باشد. ایزدی با تأکید بر زمانبر بودن اعلام نتیجه این دیوان، ادامه داد: در حال حاضر فرآیند بررسی پذیرش یا رد شکایت ایران در دیوان لاهه آغاز شده و اگر این دیوان شرایط کنونی صلاحیت بررسی موضوع را در دیوان تأیید کند، معمول این است که ۳-۲ سال فرآیند رسیدگی به موضوع را طول خواهد داد. استاد دانشگاه تهران افزود: بر فرض که رأی نهایی دیوان لاهه علیه آمریکا نیز باشد، این رأی باید برای اجرایی شدن ابتدا به شورای امنیت برود و با توجه به مکانیزم‌هایی که در شورای امنیت وجود دارد، آمریکا رأی دیوان را وتو خواهد کرد. کارشناس مسائل آمریکا در بخش دیگری از سخنان خود با طرح نگرانی‌های دیگر از این اقدام ایران، اضافه کرد: طرح شکایت از آمریکا در دیوان اگر باعث شود مسؤولان ایرانی به آن امیدوار شوند و با این امید دست از اقدامات اصلاحی خود بردارند، قطعاً خسارات مضاعفی به کشور وارد خواهد کرد که پذیرفتنی نیست و به معنای دیگر کشور را پس از سال‌ها انتظار برای بهبود اوضاع دوباره معطل رأی دیوان لاهه خواهد کرد.

■ **ممتاز: دیوان باید از آمریکا می‌خواست مانع روابط تجاری ایران نشود**

«جمشید ممتاز» استاد حقوق بین‌الملل و قاضی اختصاصی جمهوری اسلامی ایران در دیوان بین‌المللی دادگستری روز گذشته در بیانیه‌ای تفصیلی که در ارتباط با صدور قرار موقت به دیوان ارائه کرد، نظرات خود را تشریح کرد. این استاد دانشگاه تاکید کرده است مطالبات ایران در این حکم به صورت کامل محقق نشده است. وی ضمن اشاره به اینکه به قرار صادره دیوان رای مثبت داده است، تاکید کرده ضرورت داشت دیوان به سایر حوزه‌های مهم از جمله به عنوان مثال، فروش هواپیما و اجرای سفارش‌هایی که تاکنون انجام شده می‌پرداخت. ممتاز عنوان کرد: همچنین مناسب بود دیوان بین‌المللی دادگستری، آمریکا را ملزم می‌کرد از اقداماتی که شرکت‌ها و اتباع کشورهای ثالث را از داشتن روابط تجاری با ایران بازمی‌دارد، خودداری کند.

آمریکا: حکم لاهه بی‌ارزش است

واکنش دولت آمریکا به حکم روز چهارشنبه دیوان بین‌المللی دادگستری درباره شکایت ایران از این کشور به دلیل تحریم‌های یکجانبه واشنگتن علیه تهران قابل پیش‌بینی بود. به گزارش خبرگزاری فرانسه، دولت آمریکا در واکنش به حکم این دادگاه، آن را «بی‌ارزش» خواند. دولت آمریکا همچنین بار دیگر اعلام کرد: این نهاد در موضوع تحریم‌های ایران صلاحیت رسیدگی به پرونده را ندارد. البته آمریکایی‌ها پیش از این نیز نسبت به صدور حکم دادگاه لاهه ابراز بی‌اعتنایی کرده بودند. نگاهی به سخنرانی دونالد ترامپ در سازمان ملل به خوبی این موضوع را نشان می‌دهد. ترامپ به طور آشکار در این زمینه می‌گوید صلاحیت قضایی لاهه را قبول ندارد. رئیس جمهور آمریکا در بخشی از سخنان خود درباره خروج آمریکا از شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد توضیح داد: «ما از شورای حقوق بشر خارج شدیم و تا زمان اجرای اصلاحات واقعی به آن باز نمی‌گردیم. به دلایل مشابه، ایالات متحده هیچ حمایتی از دیوان بین‌المللی کیفری به عمل نخواهد آورد». وی اضافه کرد: «تا آنجا که به آمریکا مربوط است، دیوان بین‌المللی کیفری هیچ صلاحیت قضایی، مشروعیت و اختیاری ندارد. دیوان بین‌المللی کیفری با نقض تمام اصول عدالت، انصاف و رویه‌های معمول ادعا می‌کند از صلاحیت قضایی تقریباً جهانی برای حکمرانی درباره شهروندان تمام کشورها برخوردار است». ترامپ گفت: «ما هیچگاه حاکمیت آمریکا را تسلیم یک بروکراسی غیرمنتخب و غیرپاسخگو در جهان نخواهیم کرد. آمریکا توسط آمریکایی‌ها اداره می‌شود. ما ایدئولوژی جهانی‌شدن را رد کرده و به روی دکترین میهن‌پرستی آغوش باز می‌کنیم». مایک پمپئو، وزیر خارجه آمریکا نیز در کنفرانسی خبری با حضور اصحاب رسانه شرکت کرد و گفت آمریکا به توافق مودت با ایران (۱۹۵۵) پایان می‌دهد.